

דף ט

'המנחות... קרב הקומץ – חייבין עליו עליהן (שטמ"ק) משום פיגול נותר וטמא'. פירוש, חייבים על השירים, אבל אין מדובר כאן על הקומץ – שהרי אין בו חיוב פיגול לפי שאין לו מתירין אלא הוא עצמו 'מתיר', וחייבים עליו משום נותר וטמא משנתקדש בכלי, שהרי מאותה שעה הוא ראוי להקרב (כמו ששנינו להלן י. עפ"י תוס' זבחים מג. הובא ברעק"א. וע"ע להלן).

'כיון דצריך בגדי כהונה – בקדושתיה קאי'. ואף על פי שהוצאת הדשן אינה 'עבודה' כשאר עבודות, שלדעת ריש לקיש (במסכת יומא) אין צריך לה ארבעה בגדים אלא שנים, אעפ"כ כיון שצריך ללבוש בגדי כהונה הרי שהיא מצוה ואיננה רק תיקון הכשר לפנות מקום במזבח (עפ"י שיטה מקובצת; גליונות קהלות יעקב).

ובמשנה למלך (תמידין ומוספין ב, ג) דן בדבר, האם הוצאת הדשן 'עבודה' היא ומחוייבת להעשות בכל יום, אם לאו. ובחזון איש (זבחים כ (א), א) כתב שודאי לפי מה דקיימא לן כר' יוחנן מועלים בתפוח כיון שהדשן שלא הוצא לא נעשה מצוותו – לפי זה מבואר שזוהי מצות הקרבן, ואף לדעת רב שאין מועלים באפר – שלדעתו אין זו מצות הקרבן אלא מצות המזבח, אעפ"כ ודאי מצות עשה היא אלא שאין לה זמן קבוע כתרומת הדשן שבכל יום, רק תלוי בקביעת חכמים, ומה שנוהגים להוציא בכל יום לדעת הרמב"ם והראב"ד – אין זו חובה אלא הנהגה (וע"ע באריכות בחדושי הגר"ר בענגיס ח"ב נח, א ד; לבוש מרדכי קדשים י. וע"ע קרן אורה כאן).

(ע"ב) 'מיתבי, וכולן שפקעו מעל גבי המזבח – לא יחזיר, וכן גחלת שפקעה מע"ג המזבח – לא יחזיר. הא על גבי המזבח – יחזיר, בשלמא לר' יוחנן ניחא אלא לרב קשיא...'. הקשו התוס' מאי קושיא הלא אפשר לומר שמדובר קודם תרומת הדשן שמורה רב שלא יצא האפר מידי מעילה. על קושיא זו נאמרו שלשה תירוצים; –

א. התוס' כאן תרצו בשם השר מקוצי שלענין חיוב החזרה למערכה אין משמעות לתרומת הדשן, שהרי הרבה דשן יש שם כדי לתרום. ואם כן, מזה שצריך להחזיר מוכח שכל עוד לא הוציאו את הדשן מן המזבח, בקדושתו הוא עומד כר' יוחנן, וחלה עליו מצות הוצאה [משא"כ למה שפקע מהמזבח למטה], שלענין הוצאת הדשן יש קפידא גם למה שפקע מן המערכה, שהרי יש להוציא את הדשן כולו.

ב. רש"י כאן פרש שמדובר בגחלת של עצים ולא של אימורים. והכריח הדבר, כי אם מדובר באימורים הלא גם אם פקעו מעל גבי המזבח החוצה צריך להחזיר משום שלא נעשית מצוותן עד שלא נתרם הדשן (ואעפ"י שמדובר גם כשנפלה הגחלת מהתפוח דהיינו לאחר שנתרם הדשן, הלא מדובר גם בגחלת שלא מעל התפוח, ועל כן אין להעמיד בגחלת דאימורים); – מבואר מדבריו שעל גחלת עצים לא חל דין 'תרומת הדשן' [ככתוב אשר **תאכל האש את העלה**. וכדילפינן בתורת כהנים ובירושלמי. וכ"כ הריטב"א], וממילא לא קשה קושיית התוס', כי לענין גחלת של עצים אין נפקותא כלל בתרומת הדשן אלא בהוצאתו.

[ואם תאמר, לפרש"י כשם שצריך להחזיר גחלי אימורים שפקעו כדי לקיים מצות 'תרומת הדשן', כמו כן יצטרך להחזיר גחלי עצים שפקעו מע"ג המזבח לקיום 'הוצאת הדשן' מעל המזבח – יש לומר ששונה הוצאת הדשן שעיקר מצוותו הוא סילוקו מעל המזבח ואינה עבודה המתקיימת בדשן שעל המזבח כהרמה, הלכך כל שפקע מעל המזבח והרי הוא מסולק ועומד, אין בו מצות הוצאה. 'חונן דעה' יומא כ]. יש לשאול לפי"ז מדוע הוצרך רש"י לומר שמשמע שמדובר אפילו בגחלת שבתפוח, הלא לענין גחלת עצים אין הפרש בדבר

וגם אם היה מדובר בגחלת שאינה מהתפוח קשה על רב מדוע מועלים, הלא בגחלת עצים לעולם הוי כלאחר תרומת הדשן. וצ"ל שהוצרך לכך משום שהיה יכול לדחות ולתרוץ שגם בגחלת עצים יש משמעות להרמה, לכך כתב שמשמע שמיירי גם מהתפוח. ולפי"ז בלא הכי לא קשה קושית התוס', כי כיון שסתמא דמלתא משמע אף מהתפוח הרי שמדובר לאחר שנתרם הדשן, כמו שהביא רש"י מתמיד (כת): שהתפוח נצבר לאחר התרומה.

ג. התוס' ביומא (כ.) ובזבחים (פ:): תרצו שמשמע מהקשר דברי המשנה שמדובר גם לאחר תרומת הדשן, בדומה לפסולין שפקעו. וכן מן הסיפא שמחלקת בין קודם חצות לאחר חצות, משמע שברישא אין חילוק.

הנה מדברי התוס' שלא תרצו שמדובר כאן בגחלי עצים שאין בהם דין 'תרומת הדשן' כמו שהכריח רש"י – מוכח שלדעתם גם בדשן שחלה בו מצות הרמת הדשן, אם פקע מן המזבח לא יחזיר כיון שפקעה מצוותו [ואפשר שלדעתם מצות תרומת הדשן קיימת גם בדשן העצים, דלא כרש"י. וע' מקדש דוד ו; חזו"א זבחים כ], וממילא יוצא שלשיטתם אין כל צורך להעמיד בגחלי עצים דוקא, אלא מדובר גם באימורים שנעשו גחלת.

ובזה מובן מה שכתבו (ביומא ובזבחים שם) להוכיח מכאן שגחלת אינה ראויה להרמה, מתירוף הגמרא כאן 'שאני גחלת דאית בה מששא' – ואם נאמר שגחלת ראויה להרמה, הלא לאחר שהורם הדשן כבר נעשתה מצוותה לפי רב, וא"כ מה בכך שיש בה מששא הלא כבר נעשית מצוותה ולמה יהא בה מעילה – אלא מוכח שממשות הגחלת מעכבה מלהיות 'דשן' ולא חל בה דין הרמה. ראיה זו מבוססת כמובן על פי ההנחה שמדובר כאן בדבר ששייכת בו מצות הרמה; – אבל לדברי רש"י שמדובר בגחלי עצים, וסובר שבעצים אין מצות הרמה, שוב אין כל הוכחה מכאן כי הלא אין בדשן העצים מצות תרומה כלל, אלא כל עוד יש בהם ממש הם חלק מן המערכה ולכן יש בהם מעילה. ואכן כתב רש"י בזבחים שם שאפשר להרים גם גחלים. (ע' בכל זה ועוד, בספר 'חונן דעה' יומא שם).

'מאי ניהו קטורת' – ומוסרה לציבור. אבל אין קטורת קרבה משל יחיד (עפ"י תוס' מנחות ג). בתו"י (יומא לו.) הקשה מה טעם אין חוששים שמא לא ימסרנה יפה יפה, כשם שחששו בשאר מקומות. וע' בספר חונן דעה שם.

'הנהנה מדמי חטאת... קרב חטאתו – ילכו לים המלח.' מכאן משמע שתשלומי מעילה אין ענינם כתשלומי נזק, גזילה או חוב, שהרי בהדיוט כי האי גוונא שאי אפשר לנגזל לזכות בממון נראה שאין שייך דין תשלומין, שהרי כל ענינם ומהותם למלאות הפסדו. אך נראה שתשלומי מעילה הינם בגדר 'מצוה' [וכדוגמת מצות והשיב את הגזלה שקיימת גם כשאין בדבר פיצוי ההפסד, כגון חפץ שנאסר בהנאה אומר לו הרי שלך לפניך – כי המצוה היא בפעולת החזרת החפץ הגזול, הכא נמי מצות עשה להשיב הדמים להקדש].

ואף על פי שכתבו אחרונים (עפ"י התוס' בכתובות. ונתבאר במקום אחר) שהמעילה ותשלומיה ענינם כגזול מן ההקדש, הכוונה היא שהתשלומים הם בגדר 'דיני ממונות', ומכל מקום חיובו מצוה ולא רק כשאר תשלומי חוב להשלמת ההפסד (עפ"י קהלות יעקב פסחים כ).

'כל קרבנות המזבח – למזבח.' בכלל זה גם חטאת, שאם נהנה ממנה בחייה, דמי מעילתו נופלים לנדבת ציבור, בין שנתכפרו בה עד שלא שילם בין שלא נתכפרו בה. כי רק כשנהנה מדמי חטאת שדינו להביא דמים ולהוסיפן לחטאתו, אם נתכפר כבר דינם כדין דמי חטאת שאבדו ונתכפר באחרת שהדמים הולכים לים המלח, אבל כאן שנהנה מחטאת לאחר שהופרשה, הלא אין שייך להביא חטאת מדמי מעילתו אלא מלכתחילה דינם לילך לעולת-נדבת-ציבור. ודינו כמעילה בבשר – שתשלומיו נופלים לנדבה (עפ"י זבח תודה)

כל קרבנות המזבח – למזבח. קרבנות קדשי בדיק הבית – לבדיק הבית. קרבנות צבור – לנדבת צבור. אין ברור מה הבדל יש בין קרבנות מזבח של יחיד לשל ציבור, הלא לכאורה בשניהם מביא מעותיו לנדבת ציבור שהיא עולת קיץ המזבח. ודוחק לומר שבקרבן ציבור מביא לשופרות המיועדות לקרבנות החובה של הציבור, שהרי אמרו **'לנדבת צבור'**, ונראה שהכל הולך אל מקום אחד (קין אורה). בפשטות נראה ש'כל קרבנות מזבח' אכן כולל קרבנות יחיד וציבור ואין חילוק ביניהם, ובא לחלק בין קדשי מזבח לבדיק הבית, אלא נקט אחר כך 'קרבנות ציבור' כדי להשמיענו חידוש מסוים, כמו שכתבו התוס' שאפילו נתחלף הציבור מביא. עוד אפשר שתנא זה סובר שבקרבן יחיד יבוא לנדבת יחיד, וכר"א (בתמורה יח:) שהמותרות לנדבת יחיד הולכים. אכן הרמב"ם (מעילה ג, ט) כתב **'מעל בקרבנות הצבור – יפול מה שנהנה ללשכה' [בניגוד 'לנדבה' בשאר הקרבנות]**. וכנראה גרסתו בגמרא היתה שונה. והכסף-משנה הביא לפרש דברי הרמב"ם שבקרבנות ציבור מביא מעותיו לשיירי לשכה המיועדים לבנין החומה והמגדלות. וצריך עיון מה טעם יש בדבר (עפ"י קין אורה ובה תודה).

דף י

'אמר רבא: הכל מודים שאם נהנה מבישר קדשי קדשים שנטמא ומאימורי קדשים קלין לאחר שהעלן, דפטור...' רש"י ותוס' מפרשים שאימורי קדשים קלים כשעלו על המזבח לאחר זריקה ומשלה בהם האור – יצאו מידי מעילה. והוכרחו לחלק בין קדשים קלים לקדשי קדשים, שהרי שנינו לעיל (במשנה ט. ובגמרא) שמועלין באפרן. [וצריך לפרש שמדובר שם כשיודע בודאות שנהנה מאפר קדשי קדשים, שהרי בספק אם האפר מקדשים קלים – פטור. אמנם באופן הרגיל ודאי מעורב שם אפר מעולת התמיד (עפ"י 'פירוש קדמון' ועוד). ונראה שזהו באור דברי התוס' בזבחים (מו. ד"ה אין) שכתבו שתרומת הדשן אין בה מעילה אלא לאחר שנעשית מצותו – והלא אמרו לעיל שעד שנתרם הדשן יש מעילה בדשן לכל הדעות – אך כנראה כוונתם לדשן הקדשים-קלים, שרק לאחר שנתרם חל בו דין מעילה].

ואולם הרמב"ם כתב (מעילה ב, א) שגם קדשים קלים מועלים באימוריהם עד שיצאו לבית הדשן. ואף על פי כן הביא להלכה (שם ג, יא) מימרא דרבא – כיצד יתישבו הדברים? וכתבו האחרונים שנראה מדברי הרמב"ם שמפרש שהעלה אימורי קדשים קלים לפני זריקת הדם, ואמר רבא שאין בהם דין מעילה קודם זריקה [וכן מבואר בזבחים פה]. (עפ"י זבח תודה ועוד). ויש מי שכתב לפרש שלהרמב"ם מדובר באימורים שנטמאו (ע' קין אורה. וע"ע בשו"ת אחיעזר ח"ב כו, יא).

[ויש מי שהוסיף לפרש שרבא משמיענו כשם שאין בהם דין מעילה לפני זריקה לענין אשם וחומש, כמו כן פטור מתשלומי קרן, ואף על פי שיש בהם עדיין מצות היפוך בצינורא, והייתי אומר שיש כאן משום הפסד להקדש – פטור, כיון שכבר הקטיר. ומיושב בזה מדוע סידר הגמרא מימרא זו לאחר הדיון למי משלם תשלומי מעילה – כי גם כאן הנידון הוא על דין התשלומין. עפ"י זכר יצחק נ, א].

לולא פירושי הראשונים ז"ל היה מקום לומר שכשהעלה האימורים למזבח ועדיין אינם אפר, הרי כבר נעשית כל מצותם ואין בהם מעילה, ורק כשנעשו אפר חלה מצות הרמה עליו ומאז יש בו מעילה אבל קודם שנעשו אפר אין בהם כל מצוה [וכדוגמת נסכים לראבר"צ, לפי הגירסה שלפנינו להלן יא: כל עוד לא הגיעו לרצפת השית אין בהם מעילה שכבר נעשתה מצותם, ורק כשהגיעו לרצפה חל עליהם דין שריפה ומועלים בהם]. ואולם הא ליתא, שכיון שיש על האפר מצות הרמה, א"כ ממילא לא נעשית כל מצות האימורים עד שיהיו אפר וירימוהו.

ב. התוס' כתבו שהסוגיא בסוטה חולקת על רבא וסוברת שלאבא שאול הטבו"י תחילה לקודש מן התורה. ויש חולקים (ע' קרן אורה). וע' בפירושו ר"ח פסחים יט. בשם יש אומרים שמפרשים דברי רבי עקיבא שטבול יום מטמא קודש להיותו ראשון מהתורה).

דף ט

יג. מתי חלים ומתי פוקעים הדינים דלהלן בקדשי קדשים לסוגיהם?

א. מעילה.

ב. הכשר הזבח להיפסל במגע טבול-יום ומחוסר-כפורים, ובלינה?

ג. חיוב על אכילת פיגול נותר וטמא.

א. דין מעילה חל משהוקדשו הקדשים קדושת פה, ופוקע משהותר לכהנים, או – בדבר שאין לו התר לכהנים

– משנעשה מצוותו; –

הלכך חטאת העוף יוצאת מידי מעילה בהזאה [או במיצוי – לדעה שהמיצוי מעכב, ולמ"ד 'התר שחיטה / זריקה' – מלאחר המליקה, שנראה הדם להזאה, כנ"ל].

עולת העוף – משתצא לבית הדשן. לדברי ר' יוחנן: בהוצאת הדשן מהמזבח. ולרב: כבר משנתרם הדשן ונראה כל הדשן להוצאה אפילו לא יצא עדיין, וכדלהלן.

מוראתה ונוצתה יצאו מידי מעילה במיצוי הדם, שהרי אינן מיועדות למזבח, ואעפ"כ אסור

להנות מהן (תמורה לד).

פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים – משיותך (= יתאכל) הבשר (ותיגמר שריפתם בבית הדשן. רמב"ם

מעילה ב,ד).

הרש"ש צידד שאין קיימת מצות תרומת הדשן והוצאתו בפרים ושעירים הנשרפים, הלכך

משייאלו האימורים על המזבח שוב אין מועלים בהם, כדין הבשר משיותך.

עולת בהמה – משנזרק הדם פקעה מעילה מן העורות. ומן הבשר לא פקע עד שתצא לבית הדשן או עד שתהא ראויה לצאת, וכנ"ל.

חטאת, אשם ושלמי ציבור; משנזרק הדם – יצא הבשר מידי מעילה, (או משעה שנראה לזריקה או לקבלה

לחזקה ור' זירא לעיל ה. והוא הדין בכל הקרבנות כיו"ב). והאימורים – משיצאו לבית הדשן.

שתי הלחם – משנזרק דם הכבשים יצאו מידי מעילה.

לחם הפנים – משקרבו הבזיכין.

מנחות; מועלים בקומץ עד שיצא לבית הדשן. ובשירים – עד שקרב הקומץ.

לוג שמן של מצורע; לחכמים, וכן הלכה, משייזרק דם האשם אין מועלין בו (אבל אין נהנין).

לרבי, משנתן מתן-שבע ומתן-בהונות (עפ"י זבחים מד). ומשמע ברמב"ם שאין בו מעילה אלא

משקדש בכלי ולא בקדושת פה. וכיוצא בזה משמע (במשנה יג:) לענין מי ניסוך שבחג, שאין

מועלים בהם אלא משהוקדשו בכלי שרת, וכבר עמדו אחרונים על טעמו של דבר).

ב. לא הוכשרו הזבחים להפסל במגע טבול-יום, במחוסר-כפורים ובלינה (וביוצא. ע' במפרשים) אלא בשחיטת

הזבח או במליקה.

ואין צריך הכשר ליטמא כי חיבת הקודש מכשרתן, ואף קודם קבלת הדם (עפ"י תוס' חולין ב:

חזו"א זבחים ו,ה).

שתי הלחם ולחם הפנים – משקרמו פני הלחם בתנור.

זהו דעת האומר תנור מקדש, אבל למ"ד אינו מקדש לא הוכשרו בכך (עפ"י תוס'). ומרש"י משמע שאין זה שייך ל'קידוש כלי' אלא הקרימה היא תחילת עשייתו. וע' מקדש דוד ג; קהלות יעקב מנחות ח).

שאר המנחות – משקדשו בכלי.

יש אומרים שגם לפני שקדשו בכלי, טבול יום פוסל מדרבנן כתרומה אלא שאינם כקודש עד שקדשו בכלי (ע' רמב"ם שאה"ט א, יג; אור שמח ואבי עזרי שם; קרן אורה כאן). ולמאן דאמר חולין שנעשו על טהרת הקדש כקדש דמו, טבול יום ומחוסר כפורים פוסלים כקודש עוד קודם קדושת כלי (עפ"י תוס'). וע"ע קרן אורה).

ג. אין חייבים משום אכילת פיגול נותר וטמא אלא משקרבו כל המתירים המעכבים בכפרת הקרבן. (נאמר בפיגול לא ירצה – כהרצאת כשר כן הרצאת פסול. ונותר וטמא נלמדו מפיגול בגזרה שוה. וכן דרשו (במנחות כה) שרק דבר הניתר לכהנים חייבים עליו משום טומאה. ע"ש ברש"י ובמכות יד: ועתוס' זבחים מז: – חטאת העוף – בהזאה. ולדעה שהמיצוי מעכב – במיצוי.

עולת העוף – במיצוי.

שאר זבחים – במתן הדם על המזבח.

שתי הלחם – בזריקת דם הכבשים.

לחם הפנים – בהקרבת הבויכים.

המנחות – בהקרבת הקומץ.

א. לדברי רבי שמעון (בזבחים מג.), אין חייבים משום אכילת פיגול בפרים הנשרפים, אבל מודה

הוא שנפסלים (שם יד). וכן חייבים עליהם משום נותר וטמא (שם מז:).

ב. לדברי ריש לקיש (זבחים לד.) האוכל בשר קודש בטומאה לפני זריקה לוקה משום בכל קדש

לא תגע אעפ"י שאין בו כרת כאמור. וע' פירוט הדינים בזבחים שם.

יד. א. האם מועלים באפר התפוח הצבור על גבי המזבח ובגחלים?

ב. הנהגה מבשר / אימורי הקדשים – לאן באים דמי מעילתו?

ג. הנהגה ממעות חטאת / אשם; מקרבנות יחיד וציבור; מקדשי בדק הבית – לאן באים דמי מעילתו?

א. עד שלא נתרם הדשן, הכל מודים שמועלים באפר שעל המזבח שהרי לא נעשית מצוותו.

משנתרם הדשן; אמר רב: הנהגה מאפר תפוח שעל גבי המזבח – לא מעל, הרי נעשית מצוותו. רבי יוחנן

אמר: מעל, הואיל וצריך להוצאתו בגדי כהונה, הרי עדיין בקדושתו הוא עומד עד שיוציאוהו.

אמרו שבגחלים (אפילו של העצים, וכ"ש של האימורין. עפ"י רש"י), הואיל ויש בהם ממש, אפילו לרב

מועלים בהן כל עוד הם על המזבח ולא פקעו ממנו.

א. הלכה כרבי יוחנן (עפ"י רמב"ם מעילה ב, יד).

ב. לדעת רש"י ותוס' להלן י, אין מדובר כאן אלא באפר קדשי קדשים, אבל הנהגה מאפר קדשים

קלים – אין בו מעילה. והרמב"ם חולק (כדלהלן).

ג. גחלת שפקעה מעל גבי המזבח – אין מועלים בה. רש"י כתב, דוקא גחלת של עצים אבל

גחלת של אימורים לא נתקיימה מצוותה וצריך להחזירה למזבח. ואולם בתוס' (ביומא ובזבחים)

משמע שגם גחלי אימורים, כיון שפקעו מן המזבח אין בהן מעילה.

- ואף על פי שאין מעילה בגחלת שפקעה – אין נהנים בה. יש אומרים מדרבנן וי"א מדאוריתא (מח' רש"י ותוס' בובחים פז. וע' בבאור הדבר באבי עזרי (רביעאה) מעילה ב,יב).
- ד. דשן שהוציאוהו מן המזבח ועדיין לא הביאוהו למקום שריפתו מחוץ למחנה – יש בו מעילה לר' יוחנן, שהרי כהן צריך לישאנו עד מקומו (זבח תודה עפ"י פיה"מ לרמב"ם). ויש חולקים (ע' בחדושי הגר"ר בנגיס ח"ב נח, א ד).
- לאחר שהושם בבית הדשן – אין בו מעילה. ומכל מקום כתב הרמב"ם שאסור בהנאה [מהתורה (ע' כס"מ פסח"מ יט, יג) או מדרבנן (מרכה"מ תמידין ב, טו)]. והראב"ד השיגו (וע' בנו"כ; ברכה"ז וצ"ק וקר"א כאן; שפ"א להלן יא).
- הדשן שנתרם והושם סמוך למזבח – מועלים בו, ואף על פי שנעשית מצוותו, וכדלהלן יא. ע"ש.
- ה. כתב בשטמ"ק שמדובר כשלא הוקטרו קרבנות חדשים לאחר תרומת הדשן, כי לאחר שהוקטרו הרי לא נעשית מצות אותו היום. יש שהבינו דבריו שחזור לחול דין מעילה על האפר של אתמול (ואין הטעם מבורר). ויש מפרשים שהכוונה משום האפר החדש המעורב בישן, והרי עדיין לא נעשית מצותו (ע' חונן דעה יזמא עמ' שב).
- ו. אפר פרה – אין מועלים בו (ע' מנחות נא).
- ב. הנהגה מבשר קדשי קדשים לפני זריקת דמים או מן האימורים לאחר זריקה; רב אמר: תשלומי מעילתו [הקרן והחומש] ילכו לנדבה, כלומר לעולות ציבור. ולוי אמר: יביא דבר שכולו למזבח והיינו קטורת (בניגוד לעולה, שעורה לכהנים). הכל מודים לעיקרון שהנהגה מקרבנות המזבח – יפלו הדמים למזבח. הלכה כרב.
- ג. הנהגה מדמי חטאת או אשם; אם משלם מעילתו עד שלא קרבה חטאתו, יוסיף דמי מעילתו לדמי חטאתו, ויביא מאלו ומאלו שמנה. וכן באשם – יוסיף ויביא אשמו.
- רש"י ותוס' ורמב"ם (מעילה ד, י) כתבו שהקרן והחומש שניהם הולכים לחטאתו או אשמו, אבל בתורא"ש (בשיטמ"ק כריתות כו את טז) כתב שהחומש הולך לנדבה.
- אם משלם לאחר שכבר קרבה החטאת; לדעת ר' שמעון, ילכו המעות לים המלח (כדין חטאת שנתכפרו בעליה באחרת שדינה למיתה). אך אם לא נודעה לו מעילתו עד לאחר שנתכפר בחטאתו, אמר רבא (י): יפלו המעות לנדבה, שאין מפרישים מתחילה לאיבוד. ולדעת חכמים, בשני האופנים ילכו לנדבה.
- א. הלכה כחכמים. ואעפ"כ הביא הרמב"ם דברי הברייתא לחלק אם כבר קרבה החטאת לפני ששילם אם לאו [יש מפרשים שלדעתו רבא חולק על אביי וסובר שגם חכמים מודים שהמעות ילכו לים המלח ואינן דומות לחטאת עצמה] (ע' בכס"מ; קר"א).
- ב. מדברי רש"י יש לדייק שאין הדבר תלוי בידיעה אלא בהפרשת מעות למעילתו; אם הפריש קודם שנתכפר, שהיה יכול לצרף המעות למעילתו, או הפרישן אחר כך ואפילו נודעה לו מעילתו מקודם. ואולם הרמב"ם כתב שהכל תלוי בשעת ידיעתו, כפשטות לשון הגמרא (זבח תודה).
- ובאשם, בין שנודע לו קודם שנתכפר (ולא הספיק לשלם עד שקרב אשמו), בין שנודע לו אחר כך – יפלו המעות לנדבה. (וישנה דעת תנאים המקישה אשם לחטאת).

- הנהגה מקרבנות מזבח – דמי מעילתו נופלים למזבח.
בכלל זה כשנהגה מחטאת כשהיא חיה, דמי מעילתו באים לנדבת ציבור (זבח תודה).
הנהגה מקרבנות ציבור – דמי מעילתו לנדבת ציבור.
מקדשי בדיק הבית – לבדק הבית.

דף י

- טו. א. הנהגה מבשר קדשי קדשים שנטמא – מה דינו?
ב. אימורים שהעלם על גבי המזבח – האם יש בהם מעילה?
א. אמר רבא: הנהגה מבשר קדשי קדשים שנטמא – פטור. ואף על פי שיש בו עדיין מצות שריפה בקודש, כבר יצא מכלל קדשי ה'.
א. פרשו התוס' שמדובר כשנטמא או כשנהגה (לגרסת צ"ק) אחר זריקת הדם, אבל קודם זריקה – יש בו מעילה [ואפשר שאם נטמא קודם זריקה, אף אחר זריקה מועלין – לר' אליעזר הסובר אין זריקה מועלת ליוצא]. ויש חולקים וסוברים שמדובר קודם זריקה.
ב. האוכל בשר קדשים טהורים – חייב. ובתורי"ד (שבת כה.) כתב שאינו חייב לשלם קרן וחומש אלא אשם.

- ב. אימורי קדשים קלים שהעלם על גבי המזבח (ומשלה בהם האור. רש"י. וא"צ שתצית האור ברובן. ע"ע חו"א מנחות כב, יז; אבנ"ז או"ח עג), אפילו לא נתאכלו עדיין – אין בהם מעילה.
רש"י ותוס' פרשו שמדובר לאחר זריקה ואעפ"כ אין מועלים בהם, שלא כקדשי קדשים שאפילו אחר שנעשו אפר מועלים בהם, כדלעיל – לפי שקדושתם קלה יותר (עתוס').
ואולם הרמב"ם כתב שיש מעילה בקדשים קלים אפילו אחר שנעשו אפר. וכנראה מפרש דברי רבא שמדובר כשהעלן על המזבח קודם זריקה (ויש פירושים נוספים).

- טז. הקומץ, הלבונה, הקטורת, מנחות כהנים ומנחת נסכים – מה דינם לענין מעילה, פסול במגע טבול-יום מחוסר-כפורים ובלינה, וחיוב אכילת פיגול נותר וטמא?

הקומץ הלבונה והקטורת מנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים – עולים כליל על המזבח ואין להם מתירים אחרים; –
מועלים בהם משהוקדשו קדושת פה.
הוקדשו בכלי – הוכשרו ליפסול בטבול-יום מחוסר-כפורים ובלינה. ומאותה שעה ואילך חייבים עליהם משום אכילת נותר וטמא (אבל לא מקודם לכן, שנאמר אשר יקרב – משיקדש בכלי ויהא ראוי להקרבה), שהרי אין להם מתירים וראויים להקרבה מיד, אבל משום פיגול אין חייבים עליהם כלל כיון שאין להם מתירים (ופיגול נאמר בענין שלמים שיש להם מתירים. משא"כ חיוב טמא אמור בכל הקדשים, כל איש אשר יקרב אל הקדשים... וכן נותר נלמד מטמא).

א. יש מי שכתב שאין בקומץ ובלבונה חיוב אכילת נותר וטמא אלא משעלו על המזבח ומשלה האור ברובן, אבל קודם לכן הלא אין כאן הרצאה. ואולם מנחת כהנים וכדומה שאינם מחוסרים הרצאה, חייבים עליהן משום נותר וטמא (עפ"י משנה למלך – בדעת רבנו תם). והחזו"א חולק.